ITÄ-SUOMEN HALLINTO-OIKEUS **Lausunto** **H 00018/16**

Eduskunnan lakivaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö 8.4.2016, Lakivaliokunta 27.4.2016 klo 9.30/HE 32/2016 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Itä-Suomen hallinto-oikeus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Oikeusministeriössä on yhteistyössä sisäministeriön kanssa valmisteltu hallituksen esitys (HE 32/2016) eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

Esityksen pääasiallisena tarkoituksena on kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa tehostaa tuomioistuinkäsittelyä ja lyhentää käsittelyaikoja. Tavoite on hyvä. Tällä hetkellä käsittelyajat eivät ole niin lyhyitä kuin niiden tulisi olla.

Turvapaikanhakijoiden oikeusturvan kannalta on tärkeää, että hallintolainkäyttö ja sitä edeltävä hallintomenettely kokonaisuudessaan on riittävän tehokasta ja joutuisaa. Käsittelyaikojen pituudella on myös vahvat kustannusvaikutuksensa asian käsittelyn eri vaiheissa.

Esitettyjä muutoksia tuleekin tarkastella laajempaa kehystä vasten eikä oikeusturvatarpeidenkaan kannalta kutakin seikkaa tästä irrallisena. Pääsy tuomioistuimeen ja oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuus eivät sellaisenaan riitä todellisen oikeusturvan takeeksi vaan asian kokonaiskäsittelyajalla on turvapaikan hakijalle huomattava merkitys. Ihmisoikeussopimuksen periaatteet ovat reaalisia vain, kun yksittäisellä hakijalla on käytettävissään käytännölliset ja tehokkaat oikeussuojakeinot ja hän saa valitukseensa päätöksen mahdollisimman nopeasti.

Osoite PL 1744 70101 KUOPIO
Puhelin 029 564 2500
Faksi 029 564 2501
Sähköposti ita-suomi.hao@oikeus.fi

Turvapaikkavalitusten kokonaiskäsittelyaikaa saataisiin parhaiten lyhennettyä hajauttamalla turvapaikkavalitusten käsittely Helsingin hallinto-oikeuden lisäksi kahteen tai kolmeen käsittelyajoiltaan ja organisaatioltaan tehokkaimpaan alueelliseen hallinto-oikeuteen. Asioiden hajauttaminen varmistaisi myös sen, ettei yhden hallinto-oikeuden asiarakenne painottuisi liikaa turvapaikka-asioihin.

Itä-Suomen hallinto-oikeus kannattaa hallituksen esityksessä esitettyjä muutoksia kokonaisuudessaan mutta valitusten käsittelyn joutuisuuden kannalta lausutaan erityisesti hallinto-oikeuslain 12 a §:n ja ulkomaalaislain 9 §:n muutosehdotuksista.

Esityksessä ehdotettu muutos hallinto-oikeuslain 12 a §:ään mahdollistaisi kahden jäsenen kokoonpanon kaikissa ulkomaalaislain soveltamista koskevissa asioissa. Kahden jäsenen kokoonpano olisi siten mahdollinen myös niin sanotuissa varsinaisessa menettelyssä käsiteltävissä turvapaikka-asioissa. Esitetty muutos on yksi esityksen keskeisimmistä kokonaiskäsittelyaikaan vaikuttavista ehdotuksista, koska muutos lyhentää yksittäisen asian käsittelyaikaa ja lisää päätöksiä hallinto-oikeuksissa.

Esityksessä ehdotettu muutos ulkomaalaislain 9 §:ään rajoittaisi turvapaikanhakijan oikeutta oikeusapuun turvapaikkapuhuttelussa. Irrallisesti tarkasteltuna muutos on heikennys turvapaikanhakijan oikeusturvaan. Jotta turvapaikkahakemukset saadaan joutuisasti käsiteltyä hallintovaiheessa ja päteviä avustajia riittäisi avustamaan niitä, joilla on vaikeuksia tehdä asiastaan riittävästi selkoa turvapaikkapuhuttelussa, muutos on perusteltu. Tuomioistuinten näkökulmasta muutoksen voi arvioida hidastavan valitusten käsittelyä hallinto-oikeudessa lisäselvitysten vuoksi ja tarpeena järjestää suullisia käsittelyjä. Siksi on tärkeää, että erityisesti ilman avustajaa pidetty turvapaikkapuhuttelu on dokumentoitu vähintään äänitallenteella, jotta hallinto-oikeudessa vältyttäisiin turhilta menettelyvirheitä koskevilta väitteiltä.

Osa esityksessä ehdotetuista muutoksista tuomioistuinten toiminnan tehostamiseksi ja kokonaiskäsittelyajan lyhentämiseksi ovat merkityksellisiä vain, jos valitukset eivät ole tuomioistuimessa ruuhkautuneet. Esimerkiksi valitusajan lyhentäminen ja lisäselvityksen toimittamiselle asetettu määräaika menettävät merkityksensä, jos käsittelyajat venyvät useiksi kuukausiksi. Tämän vuoksi jo nyt ruuhkautuneesta Helsingin hallinto-oikeudesta turvapaikkavalitukset tulee hajauttaa mitä pikimmiten kahteen tai kolmeen alueelliseen hallintotuomioistuimeen.

Kuopiossa 25.4.2016

Veijo Tarukannel
ylituomari

Paula Sorjonen
hallintopäällikkö

Kati Korsman
jaoston puheenjohtaja

Osoite
PL 1744
70101 KUOPIO

Puhelin
029 564 2500

Faksi
029 564 2501

Sähköposti
ita-suomi.hao@oikeus.fi

Osoite
PL 1744
70101 KUOPIO

Puhelin
029 564 2500

Faksi
029 564 2501

Sähköposti
ita-suomi.hao@oikeus.fi